

SPORTO PASAULIS

Redaguoja:
REDAKCIJOS KOLEKTYVAS

Rankraščius siųsti: SPORTO PASAULIS
2715 W. 39th Place, Chicago, Ill. arba 2325 So. 11th St., Milwaukee, Wis.

A'sak. Redaktorius:
BR KETURAKIS

BR. KETURAKIS

Mus neįtikinsite, Mr. Brundage!

Praeitieji metai lengvoje atletikoje nubraukė keletą pirmąjį JAV sporto v-bė ir pačiai tautai dėda nemažą atsakomybę. JAV sporto v-bė ir pačiai tautai dėda nemažą atsakomybę. JAV sporto v-bė ir pačiai tautai dėda nemažą atsakomybę.

Tas žinias teikė ir visais klausimais informavo Sovietų S-gos olimpinio k-to pirmininkas Konsantin Andrianov ir Fiz. lav. k-to šefas Nikolai Romanov.

Čia mes daugiau žinome už Mr. Brundage

Kada buvo pagrindiniai paliešta opioji vieta, būtent, mėgėjiškumas Sov. S-goje, tai Tarptautinio Olimpino K-to prezidentas paklausė šeiminkus, ar jie laikosi tų nuostatų, kurie sąsto sportininkų pasirošimui ir patį dalyvavimą. Su didžiausiu įrodinėjimu (vietoje) aiškino, jog jokių specialių stovyklų, jokių ilgalaikių kursų ar kitų privilegijų sovietų sportininkai negauna ir negausia. Tada Mr. B. parodė eilę užsienio spaudos iškarpy, kur jų pačių žmonės ar kitų tautų pabėgę sportininkai kalbėjo priešingai. Rusai atšovė: "Tai dezertyru triukai".

Kasdieninis gyvenimas jau praktikoje parodė, kad toks milžiniškas šuolis Sov. S-gos sportinio lygio pakilimo laike paskutinių 15-20 metų niekur pasaulyje nebuvo sutiktas. Tarkime, kad rusai pamatė savo klaidą ir griežtė vyti kitas tautas, o valstybė atėjo į pagalbą.

Labai aštriai puolamas mėgėjų klausimo statusas, kurio, kaip žinome, nesilaiko nei viena sovietinio bloko valstybė, sukeldama daug nerimo ir pagrįstų skundų, kad tokios valstybės savo dalyvavimu prasižengia žaidimų principams ir tuo būdu nuvertina pačių jų aureolę. Šių įvykių eigai nustatyti 1954 m. liepos mėn. buvo pakviestas olimpinis žaidimų prezidentas, amerikietis Mr. Avery Brundage, atvykti į Sov. S-gą ir vietoje įsitikinti jų vedama linija ir tvarka. Mr. B. pirmė šį pakvietimą, tik pakaitė kelionės sąlygas, būtent, pats užsimokėjo kelią iš Chicago į Maskvą ir atgal ir vietoje numatytų 3 dienų, berods, važinėjo net tris savaites.

Štai jo išpūdžiai

Firmuojų punktu buvo parodytas Maskvoje visas sporto šventės vaizdas (1954.VII.18.), kuriame dalyvavo net 34,000 jaunu. Toliau matė Stalino gimtinių, Gori mieste, net 900 k-dų orinio turnyro, kur visa organizacija buvo ligi smulkmenų gerai paruošta. Tuo mes galime patikėti, nes juk, laukiant šio svečio, seniai viskas buvo suplanuota ir gal 1 metus prieš tai pradėta ruošti.

Bet kad Kijeve būtų 60,000 futbolo k-dų, analogiškai išėtu, jog kas antras žmogus futbolo rinkas, o kur kitos sporto šakos ir kur kasdieninis vargšas darbo žmogus, tai tuo mes nepatikėsime.

Nestebina mus Kijevo stadionas su 70,000 vietų, nei Kirovo aikštynas Leningrade su 100,000, nes visa tai jau kitos tautos turėjo prieš 15-20 metų.

Paklausti vadovai, kiek Sov. S-ga turi lengvaatlečių, atsakė šaltai: "4 milijonus".

Stalo teniso pasaulinės pirmenybės

Olandijoje neseniai pasibaigė 22-sios pasaulinės stalo t. p-bės, šį kartą pateikusios daugiausiai staigmenų. Visi laimėjimai gražiai išsiskirstė ir meistrų tarpe matome eilę tautų ir naujų vardų.

Pasaulio meistreriais tapo:

Motery vienete Angelica Rozeanu (Rumunija), įveikusi Linde Werte (Austrija) (21:13, 21:

5 ir 21:8). Iškilni ir įtikinanti pasėkmė.

Vyrų vienete laimėjo japonas Toshiaki Tanaka, nukirtęs jugoslavą Zarko Dolinar 21:12, 21:9 ir 21:14.

Mišrųjų laimi vengrai: Eva Koczian/Szepesi prieš anglius Elliot/Simons 18:21, 18:21, 21:18, 21:18 ir 21:16. Nors buvo labai gera pradžia (net 2:0), teko supaustuoti taktiškai puikiai žaidžiančiai vengrų porai.

Japonas Tanaka išskynė konkurentus, prancūzų Cafiero 3:0, eksmeisterį anglų Leach, vengrą Sido ir baigmėje vėl 3:0 į pasaulio meistreriaus. Pernykštis pasaulio meist. japonas Ogimura buvo išmuštas priešbaiginiame susitikime vengro Somogy. Rozean (motery meist. 1954 m.) laimė prieš japonę Watanabe 3:1 ir vengrę Koczian 3:2.

Vyrų dvejetas atiteko jugoslavams Dolinar/Harangozo, nugalėjusiems čekus Andreades/Stipek.

Motery dvejete anglės (seserys) Rowe išplėčia titulą prieš rumunes Rozeanu/Zeller.

Swaithling taure laimi japonai, o motery gr. rumunės pelno I v. prieš japonės.

Idomesnės sporto žinios

Senų rivalų (Vengrijos-Austrijos) tarpvalstybinės futbolo rungtynės Venoje (Prater aikštyne) baigėsi 2:2.

Čia pat austrai turėjo ir kitas šio masto rungtynes, prieš šveicariją, kurias vos ištempė iki laimėjimo 3:2. Rungtynės buvo Zenevoje.

Neseniai Vokietijos paskiri klubai gražiai pasirodė prieš užsienio rinktnes. Antai I.F.C. Kaiserslautern vienuolikė žaidė (generalinė repeticija) su šveicarijos rinktine ir baigė 3:3. Rot Weiss Essen nukerta olandų rinktine 4:1 ir 1. FC Koeln supliekia prancūzų meistrų, Stade Reims 3:1.

25 metų amžiaus Johann Schlossnickel sveikinamas jo motinos Voelslau vietovėje, Austrijoje, kai jis atvyko su pirmąja grupe Austrijos belaisvių, sovietų paleistų. Johann buvo areštuotas mokykloje prieš aštuonerius metus, pakaltintais šnipinėjimu. Jis buvo paleistas, kai "keturių didžiųjų" ambasadoriai sėdo už stalo su Austrijos užsienio reikalų ministru ruošti sutarties Austrijos nepriklausomybei atstatyti.

Anglijos futbolo istorijoje didžiulė staigmena, nes Chelsea tapo meistreriais. Klubo 50 metų gyvavime pirmas toks laimėjimas.

Priešbaiginiams susitikimams Vokietijos DFB taurei tarp Altona 93 - Karlsruhe SC baigėsi 3:3. Nors pirmieji jau 10 min. pelnė 2:0 persvarą, bet vėliau išlygino. Buvo pratęsimas (du kėliniai po 15 min.), ir tas be vaisių, todėl II bandymas, greičiausia, bus Gelsenkirchene. Rungtynes sekė 40,000; jos savo lygiu buvo tikroji europinė klasė.

Vokietijos DFB s-ga mėgėjų vienetų turi 13,000 su 55,000 komandų. Gražus prieauglis ir organizacija.

— Mažieji liet. "tukai tremtyje nori mokytis. Padėk jiems savo ranka!"

Būkime jauni

Kai kurie rašeivos liepia būti sveikiems, arba gražiams, arba protingiems. Kvailys negali pasidaryti protingas. Į gorilą panašus žmogus negali likti gražus. Kol liga neužklumpa, tol gali būti sveikas, nes ir daktarai apserga ir miršta.

Kas kita yra raginti būti jaunam. Kada žmogus laiku nemiršta, jis eina vis senyn. Metų skaičius auga — 30, 40, 50, 60, 70, 80. Tikra velniava! Eini senyn. Plaukai žyla, plinka, kakta raukšlėjasi, vikrumas mažėja, plaukai želia ant rankų ir blauzdų. Žilus plaukus galima nudažyti, nuo rankų ir blauzdų nuskusti, kaktos raukšles chirurgai ištempia. Bet senatvė atsiranda ir kitų paibelių. Visus juos nusiūpti nėra būdo.

Aš žinau vieną ir tikrą išeitį. Gal turite nuotrauką (fotografiją), kada, sakysiu, buvote 20 arba 30 metų amžiaus. Pasistenkite ją į laikraščius įbrukti, kad žmonės matytų, kaip jūs išrodote. Tai daro susivienijimų viršininkai ir beveik visi mūsų veikė-

Padėka Dan Kuraičiui

Aš noriu padėkoti keliautojui Dan Kuraičiui už jo pateiktus kelionių išpūdžius "Naujienu" dienrašty. Paskutiniai jo išpūdžiai buvo iš tamsiosios Afrikos. Visa taip vaizdingai aprašyta, kad skaitydamas pats pasijunti keliaujant per Afriką.

Ponas Kuraitis vertas pagarbos už jo darbštumą ir už jo išpūdžių surašymą. Jo atsiminimai iš Afrikos visiems patiko. Kai kurie skaitytojai diena iš dienos nekantriai laukdavo pasirodant "Naujienu", norėdami sekti atkarpoje spausdinamus užrašus iš Afrikos.

Vera Jelga

Dr. A. Montvidas

JONAS GRADINSKAS

Televizijos, Radio, Patefonų Taisymas
"PASKAMBINKIT PRIEŠPIET" — ATVAZIUOSIM POPIET"
J. G. Television, 344 W. 35th Place
Telefonas FRontier 6-1998
Pės lietuvių — ir geriau ir pigiau!

LIETUVEI MOTINAI

lietuviška dovana —

BIRUTĖS SALDAINIAI

BALTIC CO. BROOKLYN 11, N. Y.
D. Jurjomas, Chicago, Ill.
3524 South Halsted Street
Chicago 9, Illinois

DAube 6-6887
D.AINA TELEVISION
PARDAVIMAS-TAISYMAS
3130 S. HALSTED

IS TOLI AR IS ARTI PIGIAI PERKRAUSTAU (MOVING)

BALDUS IR IVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas apdrausta.

ANTANAS VILIMAS

3415 So. Lituania Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

PIGIAI IR SAUGIAI
PERKRAUSTAU
BALDUS
VIETOJE IR IS TOLIAU
K. EIDUKONIS
Turis naują didelį sunkvežimį, specialius franklius ir apdraudas
6930 So. Talman, Chicago 29, Ill.
Tel. GRoweHill 6-7096

SAUGUS BALDU PERKRAUSTYMAS
Iš arti ir toli
NAUJAS 1955 M. SPECIALUS DIDELIS SUNKVEŽIMIS.
Pigus, sąžiningas patarnavimas
Saukite:
R. ŠERENAS
4546 SO. WOOD STREET
Chicago 9, Ill. Tel.: VI 7-2972

PALMIŠKOS UOGOS

Palmiškos Džiovintos Uogos yra geros dėl to, kurie turi užsisėnėjusius sąalčius galvoje, erzinančius skaudėjimus lytiškus Organus. Ir tos Uogos yra viso kūno stiprintojos ir pagerintojos. Svaras Uogų yra \$2.00, bet jeigu norite per COD, tai \$2.25.

ALEXANDER'S CO.
414 BROADWAY
South Boston 27, Mass.

SOPHIE BARCUS

RADIO VALANDA
Iš Stoties W. G. E. S.
1390 kilocycles
Kasdien: Pirmadienį iki Penktadienio nuo 8:45 iki 9:30 ryto. Šeštadieniai nuo 8:30 iki 9:30 ryto.
Ir kas pirmadienį nuo 7:00 iki 8:00 valandos vakaro.
Sekmadienį 8:30 — 9:30 val. ryto iš stoties WOPA, 1490 kilocycles.
Tel.: HEmlock 4-2413
7121 SO. ROCKWELL ST
Chicago 29, Illinois

Sutvarkykite Laiką Savo Automobili
COMPLETE AUTO SERVICE
4542-44 SO. WESTERN AVENUE Tel.: CLiffside 4-0079
Sav. Stasys Dapkus, prityres mechanikas turis moderniausias įrengimus, gerai ir nebrangiai patalio karoserija ir nuodažo, taip pat surūgintu motora, kad jau piau naudotų benzina ir alyva. Jis šioje srity dirba nuo 1936 m., taip kad jo darbu būsite patenkinti. Namų tel.: WA 5-7580.

TAUPYKITE
Chicago's Stipriausioj Taupymo Įstaigoj
TURTAS \$53,000,000.00
ATSARGOS FONDAS \$4,000,000.00
JUSTIN MACKIEWICZ, President and Manager
ISTAIGOS Kasdien, įskaitant šeštad., nuo 9 val. ryto iki 4 po pietų. VALANDOS: Ketvirtadienis nuo 9 val. ryto iki 8 valandos vakaro. Trečiadieniai visi neatidroma.
CHARTERED AND SUPERVISED BY THE UNITED STATES GOVERNMENT
Standard Federal Savings AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
1192 ARCHER AVE., CHICAGO 32 (Archer Ave. at Sacramento)
PHONE Virginia 7-1141

THE TRUTH IS...
PARDON MY SCRAWL
THE GREAT NAPOLEON'S HANDWRITING WAS SO ILLEGIBLE THAT RECENTLY HIS LETTERS WERE THOUGHT TO BE MAPS OF BATTLEFIELDS!
EVERY DAY IS CHRISTMAS!
YOU CAN MAKE EVERY DAY A BETTER DAY BY GIVING U.S. SAVINGS BONDS FOR BIRTHDAYS, GRADUATIONS, ANNIVERSARIES, ETC. THEY'RE THE PERFECT EXPRESSION OF THE FAITH IN THE FUTURE OF YOUR NATION!
COLLEGE DAZE!
AMONG UNUSUAL COLLEGE SCHOLARSHIPS IS HARVARD'S OFFER TO YOUTHS WITH THE NAME OF EITHER MURPHY OR BAKENDALE OR TO BOYS WHO LIVE ALONG THE TRACKS OF THE CHICAGO, BURLINGTON AND QUINCY RAILROAD IN ILL.
JOHN HARVARD
EASY DOES IT!
YOU CAN INVEST IN BETTER-THAN-EVER U.S. SAVINGS BONDS RIGHT WHERE YOU WORK BY ENROLLING IN THE PAYROLL SAVINGS PLAN. AND REMEMBER — BONDS EARN INTEREST FOR OVER A PERIOD OF 19 YEARS 6 MONTHS!
IT ALWAYS RAINS...
IN 1911 (LULY 14-17) 7 FEET OF RAIN FELL IN BAGUIO, THE PHILIPPINES.

VISI Į SPORTININKŲ VAKARĄ!

Chicago sportininkai šeštadienį, gegužės mėn. 14 dieną Lietuvių Auditorijoje ruošia linksmą vakarą su programa. Programos pradžia 7:30 val. vak.

Po programos bus šokiai. Šokiams gros B. Pakšto ork. VAKARO PELNAS SKIRIAMAS KELIONEI Į NEW YORKĄ PAREMTI.

Tad kviečiame visus į sportininkų vakarą RENGIMO KOMISIJA

Dr. D. Zauniaus mirties sukaktis

Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijos pirmininko Jono Valaičio kalba Dr. Dovo Zauniaus minėjime 1955 m. balandžio 2 d. New Yorke

Nuotrauka Dr. Dovo Zauniaus 15 metų mirties sukakties minėjime 1955 metų balandžio 2 d. New Yorke. Kairėje: Liet. konsulas Jonas Budrys, viduryje pirm. Jonas Valaitis ir dešinėje: Vaclovas Sidzikauskas.

Dr. Dovo Zauniaus mirties pamėnėjimas buvo ruošiamas Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijos valdybos, pageidaujant ir prisidedant buvusiai velionio žmonai poniai Zaunienei Jonuškaitei, generaliniam konsului p. Budryui, Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkui p. Sidzikauskui, Mažosios Lietuvos atstovui p. Martynui Brakui.

Dr. Dovo Zauniaus gyvenimo bėgį, asmenybę ir atliktus didžius darbus apibūdins ir įvertins generalinis konsulas p. J. Budrys ir p. V. Sidzikauskas. Man tenka keletą žodžių pasakyti apie Zaunio šeimą, taip pat didžią nusipelnusią lietuvių bei ir Lietuvai.

Dr. Dovo Zauniaus gimė 1892 metų birželio 19 dieną Rokaikių kaime, netoli Tilžės, ūkininko Dovo Zauniaus šeimoje. Jau 1940 m. vasario 2 d. Dr. Dovo Zaunius atsiskyrė su šiuo pasauliu, tegyvenęs vos nepilnus 48 metus. Tad 1955 m. vasario 2 d. suėjo 15 metų nuo jo mirties.

Kai minime Zaunio pavardę, galvojame apie Tilžę, Karaliaučių — Mažąją Lietuvą.

Lietuvos praeities raidai buvo lemta taip susiklostyti, kad iš vienos Lietuvos pasidarė dvi Lietuvos: Didžioji ir Mažoji. Iki Vytauto Didžiojo tokio Lietuvos padalinimo nebuvo, nors Kryžiuočiu Odenas jau prieš Vytautą buvo pasigrobes žemes, sudarandamas Mažąją Lietuvą. Vytautas Didysis Zalgrio kautynėse 1410 m. mirtinai pakirto Ordino galybę, tačiau dėl nelemto santykių su broliu Jogaila neįvertino vakarinių Lietuvos žemių reikšmės; paliko jas Ordinui, nemanymas, kad galingsios Lietuvos valstybės ateitis bus tokia, kokia yra buvusi, — kad Mažoji Lietuva šimtmečius pasilikis okupuota germanų, o Didžioji Lietuvą vėliau bus pavergtą Rusijos caro.

Nors D. Lietuvos maskolinė okupacija, turint galvoje spaudos draudimą ir Sibiro katorgą, buvo labai žiauri, tačiau klaidinga būtų manyti, kad germaniškoji M. Lietuvos okupacija buvo lengvesnė. Tiesa, M. Lietuvoje nebuvo tokio spaudos draudimo, koks yra buvęs D. Lietuvoje; tiesa, kad net lietuviškieji raštai galėjo būti M. Lietuvoje spausdinami ir gabenami D. Lietuvos. Tačiau reikia turėti galvoje, kad M. Lietuvos gyventojai lietuviai, žiauriai grobiami bei fiziškai naikinami, šimtmečius vergavo germaniškajam Kryžiuočių Ordinui jau ir tada, kai D. Lietuva dar galėjo didžiūti savo valstybės nepriklausomybę ir klestėjimu. Ordino siautėjimo metais kraštutinių vakarų lietuviškąjį gentis, prūsai, taip buvo fiziškai sunaikinta, kad turėjo visiškai iš-

nykti. Pasibaigus ordino laikotarpiui, M. Lietuvos padėtis jau kaizerinėje germanų okupacijoje taip tiktai pasikeitė, kad materialinė lietuvio būklė pagerėjo, tačiau dvasinis — tautinis pavergimas pasunkėjo. Jeigu D. Lietuva nežmiršta Muravjovo, tai M. Lietuvos atstovai yra atmintinas Bismarkas, valstybės reikalus tvarkęs ugnimi ir geležimi. Šis „geležinis Vokietijos kancleris“ vadovavosi šūkiu: „Viena valstybė, viena tauta, viena kalba“ (ein Reich, ein Volk, eine Sprache). Vykdydamas Bismarko šūkį, švietimo ministeris Falkas išleido mokykloms tvarkyti vadinius „Visuotinius įstatymus“, kuriais pasiremdamas, Rytprūsijų oberprezidentas von Horn 1873 m. paskelbė potvarkį, pagal kurį visuose pradžios mokyklų skyriuose dėstomoji kalba turėjo būti vokiečių. Vokietinimui pagreitinti atitinkamai buvo ruošiami ir mokytojai: jie turėjo išeiti kursus, kuriuose išgydavo atitinkamo metodinio patyrimo. Mokytojams buvo patariama su stojančiais į mokyklą vaikais kalbėti tik vokiškai; mokytojai galėjo drausti vaikams kalbėti lietuviškai ir ne pamokų metu; mokytojai galėjo vartoti ir vartoję fizines bauses ir kt. Uoliesiems mokytojams vokiečių mokytojai teikė piniginių pašalpų, skyrė juos į geresnes vietas. Jeigu turėsime dar galvoje, kad tuo metu jau veikė privalo mo pradžios mokslo įstatymai, paskelbtas 1763 metais, tai galėsime įsivaizduoti, ką visa tai reiškė, būtent: žiauriausią ir privalomą visų lietuvių nutautinimą, suvokietinimą.

Kaip į tai atsiliepė lietuviai? Miestų gyventojai, miesčionija, jau iš praecies labiau nutautinti ir savo materialiniais interesais artimai susijusi su vokiečių valdžia bei valdininkija, lietuvių nutautinimo atžvilgiu buvo jei ne nepalanki, tai abejinga. Didžiųjų žemvaldžių luomas, paveldėjęs iš ordino dvariškas žemes ir įsikūręs dvaruose „ritergutsbezerciais“, prisidėjo prie valdžios varomo lietuvių nutautinimo visu pajėgumu ir įtaka į aplinkinius kaimiečius, būrus. Tad suprantamas daiktas, kad taip D. Lietuvoje rusinimui, taip M. Lietuvoje vokiečiniui galėjo pasipriešinti ir priešinosi tik kaimiečiai — būrai, ūkininkai.

M. Lietuvos lietuvių kaimiečių sąmonėje bei sąsąmonėje gimtosios kalbos meilė, lietuviškų pročių pamėgimas ir nenoras jų prarasti bus buvę ne tiktai ne mažesni, bet net didesni negu D. Lietuvos kaimiečių dėl į kūną ir kraują ordino įdiegtos neapy-

kantos ir priešinosi germanams.

Galima buvo laukti, kad staugis ir visuotinis lietuvių kalbos draudimas bei naikinimas sukeltų M. Lietuvos kaimiečiuose atitinkamą pasipriešinimą. Tačiau tai kaus būdo M. Lietuvos kaimiečiai, manydami, kad šios negerovės pareina iš negerų kaizerio valdininkų, bet ne iš paties kaizerio, sudarinėjo komitetus bei delegacijas prašymams kaizeriui paruošti ir parašams po prašymais rinkti.

Pirmoji tokia delegacija vyko į Berlyną 1878 metais. Nors ji nieko konkretaus nelaimėjo, bet lietuviai gyveno viltim, kad prašymais bus galima ką laimėti. 1879 m. buvo paruoštas ir pasiūstas kaizeriui prašymas su 16,340 surinktų parašų. Į prašymą atsakytą tiktai po dvejų metų, pažadant tikybą mokyklose dėstyti lietuviškai, bet ir šio pažado nevykdė. Be to, mokyklų inspektoriai ragino mokytojus lietuviškai nedėstyti. Pavyzdžiui, mokyklų inspektorius kunigas Šrederis, lietuvių balsais išrinktas į Prūsijos seimą, pareiškė: „Kaip veik lietuvių vaikas peržengia mokyklos slenkstį, su juo turi būti elgiamasi, kaip su vokiečiu, t. y. jis turi paliauti lietuvių buvęs“.

Rokaikių kaimo ūkininkas Dovas Zaunius, iki tol uoliai rinkęs prašymams parašus, 1891 m. išjungia į naują komitetą su Jurgiu Streikiu iš Jakštelių ir Vilium Kalvaičiu iš Girėnų. Po prašymo buvo apie 20,000 lietuvių parašų, tačiau atsakymo visiškai negauta.

Galutinai nenusiraminta ir ši kartą. 1895 m. vėl paruošiamas prašymas ir surenkama 27,765 parašai. Ši kartą buvo kreiptasi į kaizerį Vilhelmą II. Būdingesnieji reikalavimai čia buvo tokie: 1) kad mokyklose būtų abi kalbos; 2) kad kiti mokslo dalykai būtų dėstomi lietuviškai; 3) kad lietuvių vaikų nemokytų mokytojai, gerai nemoką lietuvių kalbos; 4) kad mokytojams būtų draudžiama raginti tėvus kalbėti su vaikais vokiškai. Nors šie prašymai (peticionai) nebuvo patenkinti ir net ne į visus ir atsakymo susilaukta, bet tatau stiprino lietuvių nusistatymą dėl gimtosios kalbos teisių mokyklose ir žymiai sulėtino kaizerinės valdžios varomą vokiečinią, brukte brukant vokiečių kalbą ir draudžiant lietuvių.

Šioje nelemtoje lietuvių nutautinimo buklėje Rokaikių kaimo ūkininkas Dovas Zaunius ir jo šeima sudarė vieną šviesiausių lietuvių švyturių Maž. Lietuvoje. Zaunio šeimoje buvo 11 asmenų: 2 tėvai ir 9 vaikai, iš kurių vyrų buvo 3 ir 6 seserys.

Pagerėjus ūkininkijos materialinei būklei, ūkininkas Zaunius savo ūkiniu sumanumu buvo pajėgus mokslinti ir mokslino savo vaikus. Viena vyresniųjų jo dukterų, Morta, pastoviai gyveno Tilžėje, kad jos maitinami ir globojami galėtų eiti aukštesnįjį mokslą jos broliui. Ermonas — vėliau agronomas, Andrius — vėliau veterinarijus, Dovas — vėliau teisių daktaras, sesuo Augustė — vėliau medicinos daktarė.

Kas buvo Morta Zauniūtė arba Mortelė, žino ne tiktai Zaunio šeimos nariai, ne tiktai M. Lietuvos lietuvininkai, bet ir L. Lietuvos aušrininkai, varpininkai, socialdemokratai ir knygnešiai. Zaunio Mortelė, be to, kad ji buvo tėvo Dovo žiebtos lietuvių švyturio uolijai budėtoja, jo šviesos sklaidėja bei stiprintoja, yra buvusi mažne visos D. Lietuvos ėjusios draudžiamosios spaudos tvarkytoja bei siuntėja, o ir pati kai kurių leidinių leidėja.

Visas susirašinėjimas „Varpo“ redakcijos ir administracijos reikalais buvo atliekamas Mortos Zauniūtės adresu. Pas Mortą Zauniūtę Rokaikiuose buvo surinktas, sukrautas ir laikomas L. S. D. partijos archyvas nuo „Darbininkų Balso“ pradžios — 1901 metų. Ši archyva Lietuvos nepriklausomybės pradžioje, 1922 m., atvykęs Kapsukas iš Mortos paėmė ir išsivežė į Maskvą.

Mortelės bute Tilžėje ir per ją Zaunio ūkyje Rokaikiuose bus pabuvoję mažne visi, kas lietuvių reikalais ar nuo caro žandarų bėgdami atvykdavo į Maž. Lietuvą. Čia yra prieglaudą radę: Dr. Bagdonas, Požėla, Janulaitis, Jurgis Šaulys ilgesnį laiką buvo globojamas ir šelpiamas.

Požėlą ir Kapsuką jau ir vokiečių žandarai gaudė. Jiedviem esant pasislėpusiems Rokaikiuose, Mortelė pranešė, kad žandarai vyksta jų suimti. Dėl to Mortelės brolis Dovas paskubomis baigė skustį Kapsukui barzdą, abudu su Požėla „išgrūdo“ pro

župakalines duris; žandarai jau buvo čia, bet nieko nerado.

Rokaikiuose buvo Mortelės sukauptas didžiulis senesniųjų lietuviškų leidinių rinkinys, kurį naciai keliais vežimais buvo išsivežę. Lietuvos Užsienių Ministrui ir Dr. Šauliui reikalaujant, šio rinkinio dalis buvo grąžinta Lietuvos Universitetui ir Dr. Šauliui.

Zaunio Mortelė buvo tos rūšies neišmatuojamo kruopštumo, abudu buvome vienoje Tilžės tvarkingumo ir nepailstamumo gatvių sulaikyti, čia pat paklauskasmenybė, kuriai iš viso lygių ti, ar turime nakvynę, na, ir be derybų turėjome su ja vykti į

Zaunio Mortelė buvo 1900 m. Paryžiuje buvusios Pasaulinės Parodos lietuviškų eksponatų Tada turėjau progą be Mortelės rinkėja ir tvarkytoja tiek iš M., pažinti ir didžiąją Zaunio šeimą iš D. Lietuvos. Šių eksponatų skaičiune yra buvęs ir mano motinos audinys (lietuviško milo gabalas), Paryžiaus Parodoje cinos studentę p-lę Augustę, supremijuotas, ten parduotas ir mūsų Ermoną agronomą, sūnų Anper Zaunio Mortelę gauti pini-drių veterinarų ir Karaliaučiaus gal. šia proga dar pažymėtina, universiteto studentą Dovą, kad iš lietuviškų eksponatų Pario 15 metų mirties sukaktį šian-

ryžiaus Parodoje likučių buvo sudarytas lietuviškos seklyčios jau pastovus kamps Trocadero rūmuose Paryžiuje.

Zaunio Mortelė pastebėdavo ir šiaip jau paprastus pakeleivius, kurių skaičiun ir aš buvau patekęs. Tatau bus buvę bene 1911 m. Skulptorius Petras Rim-Lietuvos Universitetui ir Dr. Šauliui.

Kadangi Petrą Rimšą Mortelė jau iš ankščiau buvo pažinusi, šia ir aš buvome nuvykę į Tilžę. Kadangi Petrą Rimšą Mortelė jau iš ankščiau buvo pažinusi, šia ir aš buvome nuvykę į Tilžę.

Kadangi Petrą Rimšą Mortelė jau iš ankščiau buvo pažinusi, šia ir aš buvome nuvykę į Tilžę. Kadangi Petrą Rimšą Mortelė jau iš ankščiau buvo pažinusi, šia ir aš buvome nuvykę į Tilžę.

dien minime. Iš Rokaikių išsivežiau iki šiol nepamirštamus man įspūdžius, kai prie vakarienės stalą klausiaus mokslingų Zaunio šeimos narių diskusijas lietuvių bei Lietuvos gyvybiniams klausimais autoritetingajam šeimos tėvui Dovui besisypsant ar pritariamai prabylant „taip“.

(Bus daugiau)

J. B. JEWELRY CO.

3249 So. Halsted Street
Didžiulės atsargos žaislų, laikrodžių, dovanų, staliukų vaikams, gausybė visokių žaidimų priemonių

DIDYSIS ATIDARYMAS

įvyksta ketvirtadienį, penktadienį ir šeštadienį

Nemokamai dovana su kiekvienu pirkiniumi.
Orchideja Motinos Dienai nemokamai.
Jūs mokėsite MAŽIAU negu pusę (1/2) arba net mažiau negu (1/4) ketvirtį kainos.

- Dirbtiniai perlai, reguliari kaina \$3.00, dabar
- Pavasarinės pudrinės, reguliari kaina \$3.00, dabar
- Nauji spalvoti papuošalai
- Nauji įvairūs papuošalai. Rhinestone, grandinė, rožiniai, sagės, karoliai, auskarai, apyrankės, paukuotos arba pasidabruotos \$2.00 vertės, parduodami tik už
- Sautuvėlio formos žiebtuvėliai \$1.00 vertės, tik
- Žiebtuvėliai \$3.00 vertės
- Dėžė rašomojo popieriaus, \$1.00 vertės
- Populiarūs ir klasiškos muzikos plokštelės, 78 rpm.
- Elektriniai maži patefonai
- 3 gabalų Baby dinette
- Vaikams supamosios kėdės 2.00
- Kitokios kėdės vaikams
- Apvalūs veidrodžiai, \$2 vertės 1.00
- Laminės nosinaitės, 60c. vertės
- Parkette plunksnaitės
- Aukštinės amžinoji plunksna, \$1.00 vertės
- Elektriniai sieniniai laikrodžiai \$4.00 vertės
- Ukulėlė, \$2.00 vertės
- Kavos perkuliatorius, \$18.00 vertės
- Specialūs automat. tosteriai
- Elektriniai automat. prosai 4.95

THE NEW HOOVER
Constellation
with exclusive double-stretch hose
Because she can clean faster, farther and easier with this new Hoover!
Because she can clean from one room to another—even all the way up the stairs—without carrying this cleaner!
Because it's complete with a whole new set of Hoover Strato-Tools and exclusive telescoping wand!
Because the new Hoover nozzle and full-horsepower motor get more dirt with 1/3 less work!

Special trade-in offer this week only
ILLINOIS FURNITURE AND RADIO CO.
1570 N. Milwaukee Ave. HUMBOLDT 9-1600

Nežiurint Kaip pasakai ...

Do you Seagram's
ir būsi UŽTIKRINTAS
... Didelė Dovana
... su Dideliu Vardu
Nežiurint kaip tari „Laimingo Gimtadienio“... tark tai su 7 CROWN dovana. Nes 7 CROWN teikia jam ne tik Amerikos puikiausią degtinę skoni, bet teikia ir Amerikos mėgiamiausią dovanų degtinę.
Geguži gimusiam brangakmenis ... EMERALDAS

SEAGRAM-DISTILLERS COMPANY, NEW YORK CITY, BLENDED WHISKEY, 86.8 PROOF, 65% GRAIN NEUTRAL SPIRITS.

TAI OBALSIS, KURIS PER 50 METŲ DAUGELIUI SUTEIKĖ GERBUVI IR TURTA

50 PLANINGAS TAUPYMAS VISADA NEŠA GERUS DIVIDENDUS

1905 1955

MUTUAL
Federal Savings
AND LOAN ASSOCIATION

JOHN J. KAZANAUSKAS, President
Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. Cermak Rd., Chicago 8, Ill. Phone VI 7-7747

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — FRIDAY, MAY 6, 1955

Elegantiški rankiniai laikrodžiai, \$9.00 vertės

7 akmenų Anker rankiniams laikrodžiams, kainos sumažintos iki 8.88

7 akmenų ir 6 rubinų moteriški labai dailūs rankiniai laikrodžiai, labai tikslūs, \$19.00 vertės

17 akmenų rankiniai laikrodžiai, \$39.00 vertės

17 akmenų 14 kar. auksiniai rankiniai laikrodžiai, \$60 vertės

Gryno auksio, su brangakmenio žiedais, \$10 vertės

24 gabalų Silverware Stainless setas, \$9.00 vertės

100 gabalų Silverware Stainless steel setas su stumdomoju staliu, \$45.00 vertės, dabar parduodamas tiktai už

52 gabalų Rogers Silver, \$39 vertės, dailioji dėžutė

DYKAI KUPONAS SU KIEKVIENU PIRKIMU ORCHIDEJAI ARBA DOVANAI GAUTI

J. B. Jewelry & Gift Co.
3249 So. Halsted Street
Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vakarais. UZDARA sekmd. ir treč. MRS. S. ROZAK, Vedėja

